

l'organització d'exposicions es van atorgar a tota classe d'entitats: Ajuntaments, entitats sense finalitat de lucre, centres culturals, etcètera. Establertes el 1982, els primers anys oscil·laren entre els 5 i 7 milions de pessetes en import total executat; a partir de 1987 ja no baixaren dels 10 milions. El 2002 s'atorgaren 357.400 euros a entitats d'arts plàstiques, i el 2003, 729.400 per a activitats d'arts visuals.

Una altra línia que va tenir continuïtat des que es va establir és la subvenció a projectes de videocreació, el 1997. Convocada ininterrompudament, s'hi han destinat sempre 5 milions de pessetes.

A banda d'aquestes, també s'han atorgat ajuts per a la celebració de cursets i actes monogràfics relacionats amb les arts visuals, a la premsa especialitzada, subvencions per a inversions en centres d'art, etcètera. A banda d'aquestes línies, en el capítol de subvencions també s'hi inclouen els ajuts a la Fundació Miró, a la Fundació Tàpies, les inversions per al Fons d'Art.

12. Cinema

Abans de res, per entendre les polítiques cinematogràfiques de la Generalitat, cal recordar el debat que es va suscitar en el si del mateix Govern quan es van crear els diferents departaments i s'hi assignaren les respectives competències. El servei de cinematografia havia de formar part de la conselleria d'Indústria o de la de Cultura? La qüestió no és vana. El 1982, el cinema mogué a Catalunya més de 5.000 milions de les antigues pessetes, mentre que el pressupost de tot el Departament de Cultura va pujar només fins a poc més de 3.250 milions. El centenar de minuts que dura un llargmetratge convencional suposen una feina i una despesa enorme. Entre l'escriptura del guió i l'exhibició en una sala comercial hi ha un procés similar al de qualsevol indústria —hi participen tot un conjunt d'empreses— que té per finalitat l'elaboració d'un producte artístic. Finalment, com és sabut, es va primar la dimensió artística i el Servei de Cinematografia es va incorporar a l'estructura del Departament de Cultura.

Les polítiques del Servei de Cinema —que va tenir el rang de subdirecció general durant uns anys i que a partir de 2003 es va refundre en l'Institut Català de les Indústries Culturals— han tingut tres eixos bàsics d'actuació. En primer lloc, la salvaguarda i conservació del patrimoni cinematogràfic del país i la seva difusió. Aquesta tasca es va materialitzar a través de la Filmoteca, l'única infraestructura creada *ad hoc* per al cinema, i de la reglamentació necessària. L'objectiu, com s'ha dit, era preservar el patrimoni mitjançant la seva catalogació i arxivament, però fer-ne també difusió.

En segon lloc, els ajuts a la indústria cinematogràfica (a la creació, a la producció, a la distribució, a l'exhibició). La crisi que el cinema va començar a sofrir amb la comercialització de la televisió, iniciada als anys 70, havia minvat notablement la producció cultural cinematogràfica catalana. La Generalitat engegà polítiques d'ajuts a tota aquesta indústria, encara que tanmateix —a tot Europa— el cinema nord-americà ha acabat imposant-se. En aquest àmbit, és important subratllar que la Generalitat va intentar afavorir la realització de films a Catalunya mitjançant l'obertura d'una altra línia de subvencions que contrarestés el cost extra que suposava rodar a Catalunya en comparació a altres territoris de l'Estat.

Un altre propòsit que no s'ha vist plenament acomplert ha estat la voluntat d'utilitzar el cinema, aprofitant la seva capacitat d'arribar a un ample segment de la població, com a eina de normalització lingüística. En aquest sentit, el Departament va crear línies d'ajuts per al doblatge, subtítolació, rodatge en versió original catalana, etcètera.

12.1 PATRIMONI CINEMATOGRÀFIC I DIFUSIÓ

12.1.1 *La Filmoteca de la Generalitat*

La Filmoteca té una doble missió. D'una banda, ha de ser un arxiu que s'ocupi de la recuperació, la conservació i la catalogació de films i de qualsevol documentació referida al film. Aquesta tasca va especial-

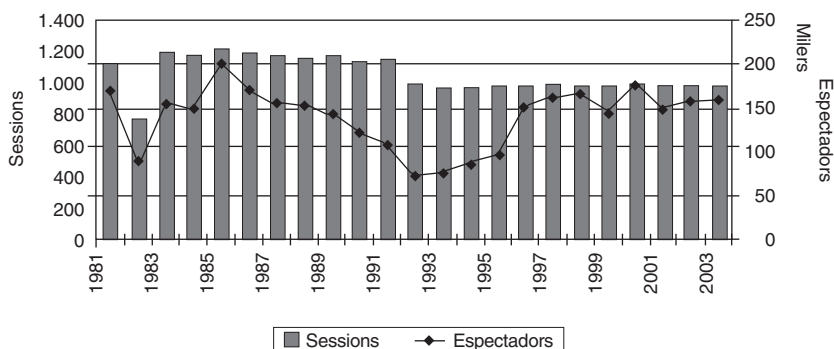
ment dirigida cap a la producció nacional pròpia: la Filmoteca ha de ser l'arxiu del patrimoni filmic català. Per una altra banda, té la missió d'organitzar la projecció i la consulta de films per fer arribar al públic especialment aquelles pel·lícules que són més difícil de veure's als circuits comercials.

Pel que fa a la seva funció de preservació del patrimoni, l'arxiu de la Filmoteca tenia, el 2003, 32.964 còpies d'un total de 16.658 títols, distribuïdes en 47.516 llaunes. Entre aquests títols cal comptar-hi dipòsits i donacions de particulars i els obtinguts a través dels lliuraments obligatoris motivats per les subvencions de les diferents administracions. Precisament el 2003 s'inicià la digitalització dels fons audiovisuals.

La Biblioteca de la Filmoteca tenia, el 2003, 27.923 exemplars de documents en línia en el catàleg, 12.172 dels quals corresponen al Fons Delmiro de Caralt. Rebia 170 títols de publicacions periòdiques especialitzades i confeccionava, des de la seva creació, un recull de premsa. En format vídeo i DVD tenia un fons de 6.225 unitats, més de 3.000 diapositives inventariades i unes 30.000 fotografies.

L'àrea de difusió de la Filmoteca va ser gestionada, des del 1982 fins al 2001, per l'Entitat Autònoma d'Organització d'Espectacles i Festes, i del 2001 al 2003, per l'Institut de les Indústries Culturals. Si bé la seu central sempre ha estat a Barcelona, des de la seva creació la

Sessions i espectadors a la Filmoteca (Barcelona)

Generalitat ha portat la programació a diferents comarques del país. Així, el 2003, a banda de Barcelona, també es feien sessions a Girona, Lleida, Manresa, Olot, Tarragona, Terrassa i Vic.

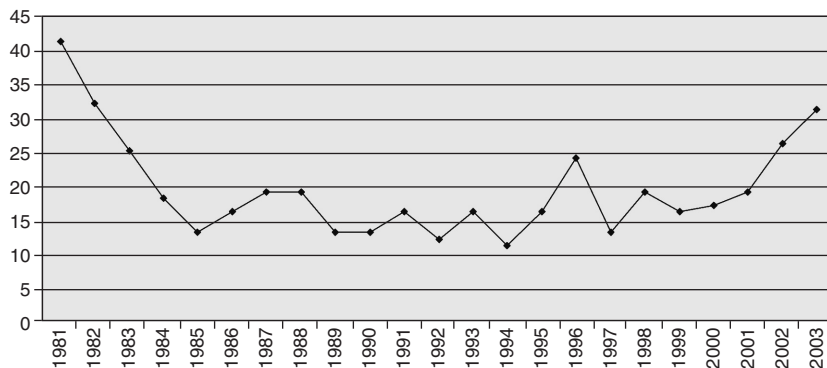
12.2 LES INDÚSTRIES CINEMATOGràFIQUES

Des dels anys 70, amb l'aparició de la televisió i el canvi d'hàbits culturals que es va donar en les societats postindustrials, el cinema europeu va entrar en una crisi de la qual encara no se n'ha recuperat. Pràcticament totes les pel·lícules produïdes al continent europeu són econòmicament deficitàries. Això va provocar una baixada espectacular del nombre de produccions, i amb elles el nombre de sales d'exhibició. De les 643 sales que hi havia en funcionament el 1983 a Catalunya es passà a només 290 el 1990. Totes les administracions competents en la matèria —la Unió Europea, la Generalitat i, encara que les seves competències no siguin clares, també l'Estat— han dissenyat programes destinats a redreçar aquesta situació, imposant quotes, creant xarxes, segells i marques de qualitat... Però no han aconseguit els resultats que s'esperaven.

12.2.1 *Foment de la creació*

En aquest àmbit, les polítiques de la Generalitat han anat orientades, sobretot, a estimular la producció i garantir-ne la rendibilitat. Aquest objectiu es va intentar aconseguir de tres maneres. D'una banda, subvencionant directament les produccions —els primers anys s'intentava subvencionar el major nombre possible de pel·lícules; anys després es preferí subvencionar-ne menys però amb més imports—, tant de llargs com de curtsmetratges. Un altre tipus d'ajut, iniciat el 1983, va ser la concessió d'aval bancaris per a produccions. Més endavant, a partir de 1996, s'obrí una línia de subvencions per sufragar els interessos dels crèdits que haguessin demanat les empreses per produir films. Un altra línia de subvenció peculiar que val la pena esmentar, encara

Nombre de produccions cinematogràfiques a Catalunya

que finalment no donés gaires resultats, era aquella destinada a contrarestar el cost extra que suposava rodar a Catalunya: les diferències econòmiques entre les comunitats autònomes dissuadien els productors de venir a rodar a Catalunya.

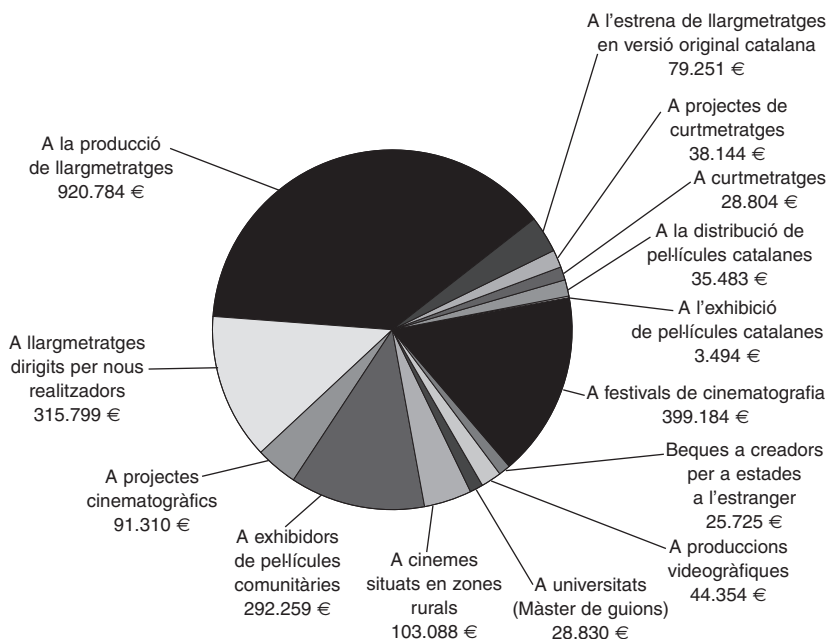
Pel que fa als ajuts a distribució i a l'exhibició, aquests es van donar, a partir de mitjans 90, només per les produccions catalanes i a l'exhibició de pel·lícules comunitàries. També es donaren ajuts a les sales d'exhibició. El 2003, Catalunya tenia un total de 789 pantalles.

Una altra política que es traduí en ajuts era la que buscava donar oportunitats als nous creadors, com per exemple les subvencions als llargmetratges dirigits per nous realitzadors, les beques per a estades a l'estranger destinades a joves o les subvencions a projectes cinematogràfics.

12.2.2 Festivals

El Festival de Sitges de Cinema de Sitges —a partir de 1997 oficialment Festival Internacional de Cinema de Catalunya— es va celebrar per primera vegada el 1968. La Generalitat participa en la seva gestió a través del Patronat Municipal de Cinema de Sitges, integrat també per l'Ajuntament d'aquesta localitat. Cada any, la Generalitat hi ha assignat

Ajuts a la indústria cinematogràfica (1995)

nat una part de les seves partides pressupostàries. El 2002, el 26,4% dels ingressos del Festival de Sitges, és a dir, 560.000 euros, provenien de l'administració catalana.

Així mateix, la Generalitat també ha ajudat, mitjançant una línia de subvencions, altres festivals, entre els quals la Setmana Internacional de Cinema de Barcelona, la Setmana de Cinema de Molins de Rei, el Festival Internacional de Cinema no professional de la Costa Brava, la Setmana de Cinema de Sants, etcètera.

12.3 EL CINEMA EN CATALÀ

El 1980, la Generalitat va veure en el cinema una potencial eina de normalització lingüística amb la qual es podrien aconseguir uns bons

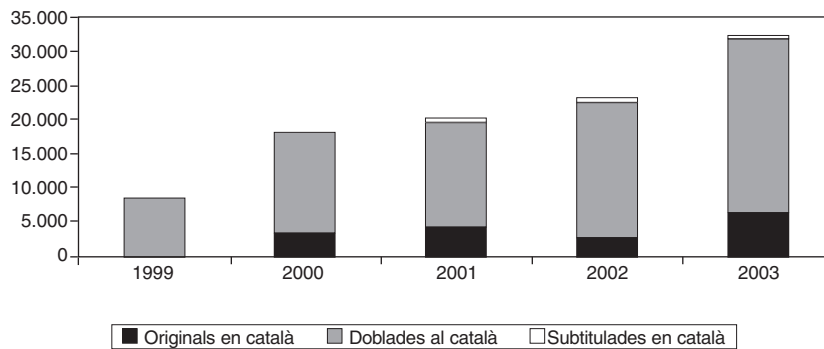
resultats en la voluntat de consolidar el català com a llengua d'ús. Avui en dia la cartellera continua escrita quasi exclusivament en castellà. En termes d'eficàcia, doncs, les polítiques que la Generalitat va desenvolupar per portar el català als cinemes han fracassat. Així mateix, ha de quedar constància dels esforços que es van fer per revertir la situació.

El punt de partida per a una posterior normalització de la cartellera era aconseguir que una bona part de les pel·lícules produïdes a Catalunya s'estressin en català. Amb aquesta voluntat, el Departament de Cultura va dissenyar la doble versió. El Departament pagava la versió en català de qualsevol pel·lícula que es rodés en castellà a Catalunya. Per evitar que aquesta mesura fos contraproductiu (i totes es rodessin en versió original en castellà, ja que la versió catalana la pagaria el Govern), pagava també la versió castellana. S'obliga, tanmateix, a estrenar primer la versió catalana del film. El 1981 foren 6 pel·lícules que s'hi acolliren (cost de 6 milions); el 1982 foren 14 llargs i dos curts (16.100.000 ptes.). El 1983 foren 14 llargs i 16 curts. El 1984 foren 5 llargs i 20 curts. El 1985, 7 llargs i 8 curts. Als anys 90, la doble versió s'eliminà i s'obrí una línia de subvencions per a aquelles pel·lícules que s'estressin en versió original catalana.

Pel que fa als films estrangers, el Departament seleccionava unes quantes pel·lícules estrangeres d'èxit i en produïa el doblatge al català. Aquesta mesura, però, afectava una part molt petita de la cartellera, només unes 3 o 4 pel·lícules a l'any. El cinema infantil en català va constituir, per sobre de les pel·lícules convencionals, una de les prioritats del Departament. Es volia doblar el major nombre realitzacions possible: 7 el 1982, altres 7 el 1983, 10 el 1984...

Tanmateix, especialment en el doblatge de pel·lícules estrangeres els ajuts no van donar els resultats esperats, de manera que les *majors* nord-americanes només van doblar 28 pel·lícules al català entre 1989 i 1999. En aquest marc, la Llei de Política Lingüística de 1998 obria la porta a què la Generalitat establís quotes de pantalla i de distribució. Semblava que aquesta era l'única via que permetria garantir la presència de la llengua pròpia. Davant l'amenaça d'aprovar el Decret, les *majors* de Hollywood van mantenir algunes reunions amb el conseller

Evolució de les sessions de cinema en català (1999-2003)

de Cultura i el director general de Política Lingüística per tal d'arribar a un acord. Els anys 2002 i 2003 es van doblar 22 i 23 pel·lícules, respectivament.

12.4 LA PROMOCIÓ INTERNACIONAL

Catalan Films & TV és l'entitat que va crear el Departament de Cultura, el 1986, per tal d'exportar i difondre les produccions cinematogràfiques catalanes a l'estranger. Promovia l'assistència a mercats i fires internacionals de cinema i organitzava la infraestructura per tal que els productors i distribuïdors poguessin fer la venda, coproducció i col·laboració amb altres empreses sectorials a l'estranger. La presència es materialitzava mitjançant les condicions tècniques i audiovisuals necessàries per mostrar els productes i realitzar trobades. El 2003, les produccions catalanes es van mostrar a 270 festivals internacionals d'arreu del món, entre els quals la Berlinale, el Festival de Cannes, el de Venècia...

Així mateix, s'establí una línia de subvencions per a la participació i promoció de pel·lícules catalanes seleccionades en festivals internacionals. El 2003, 11 llargmetratges de les 31 produccions catalanes es beneficiaren d'aquests ajuts.